

KPMG C.Jespersen
Statsautoriseret Revisionsinteressentskab
AUDIT
Borups Allé 177
Postboks 250
2000 Frederiksberg

Telefon 38 18 30 00
Telefax 72 29 30 30
www.kpmg.dk

Kommune Teknik København

**Revisionsprotokollat af
15. december 2005**
om resultat af udført revision af
forretningsgange til dato samt gen-
nemgang af oktoberprognose

Indhold

1	Indledning	38
1.1	Risikovurdering og revisionsstrategi	38
2	Effektiviseringsplan og forretningsgange	39
3	Revision af forretningsgange og interne kontroller	40
3.1	Igangværende arbejder m.v.	40
3.2	Likvide beholdninger og beholdningseftersyn	42
3.3	Kreditorer	42
3.4	Debitorer	43
3.5	Varebeholdninger	43
3.6	Løbende afstemning af løn og gager	44
3.7	Løbende momsafstemning	44
3.8	Rapportering til Københavns Kommune (overførsel til KØR)	44
3.9	Ibrugtagning af ressourcestyringssystemet	44
4	Generelle it-kontroller	45
5	Kommentarer til oktoberkalkule	45

1 Indledning

Vi har neden for redegjort for vores revisionsplanlægning for 2005 samt udførte revisions- og assistanceopgaver til dato.

Revisionen udføres dels i årets løb og dels i forbindelse med årsafslutningen, hvorfor vi gør opmærksom på, at revisionen som helhed ikke er afsluttet, før vi har afgivet revisionspåtegning på årsrapporten.

Vedrørende direktørens og den interne revisors opgaver og ansvar henvises til vores tiltrædelsesprotokollat af 3. november 2004. I lighed med tidligere år forestås revisionen af forretningsgange i løn- og pensionsanvisningen af Københavns Kommunes Revisionsdirektorat. KPMG reviderer alene statusposter i forbindelse med årsafslutningen samt gennemgår afstemning af lønsaldi fra KØR til AKTIV.

1.1 Risikovurdering og revisionsstrategi

Vi har på baggrund af vores foreløbige drøftelser med den daglige ledelse, gennemgang af forretningsgange samt kendskab til virksomheden fastlagt vores revisionsstrategi ud fra væsentlighed og risiko. Neden for vil vi kort redegøre for vores foreløbige risikovurdering og revisionsstrategi. Vi gør opmærksom på, at der kan ske ændringer i vores vurderinger af risiko, udvidelse og ændringer af revisionens omfang og indhold.

Vi har ud fra en helhedsvurdering identificeret følgende regnskabsposter og områder, hvortil vi har vurderet, at der knytter sig særlige risici for væsentlige fejl og mangler i årsrapporten:

- Omsætning
- Løn og gager, herunder pension, afspadsering, feriepengeforpligtelser, rådighedsløn m.v.
- Anlægsaktiver
- Igangværende arbejder for fremmed regning
- Debitorer
- Hensatte forpligtelser
- Kreditorer og anden gæld
- Ikke rutine transaktioner
- It-anvendelse og automatiske kontroller.

Vores revision består af en kombination af systembaseret og substansbaseret revision. Den systembaserede revisionsangrebsvinkel anvendes for de områder, hvor der er fungerende kontroller og væsentlige transaktionsstrømme. Den substansbaserede revisionsangrebsvinkel anvendes for de områder, hvor der ikke er fungerende kontroller og er tale om ikke rutine transaktioner.

For så vidt angår entreprisesager har vi taget udgangspunkt i de nye forretningsgange og gennem kritisk interview-gennemgang med afdelings- og sagsansvarlige og sagsgennemgang testet de interne kontroller.

Grundet organisationsændringer samt at nye forretningsgangs- og rutinebeskrivelser ikke fuldt ud er implementeret i organisationen af økonomiafdelingen, har vi særligt for regnskabsføringen valgt at lægge hovedvægten på substansrevisionshandlinger, som f.eks. indhentelse af eksterne bekræftelser eller gennemførelse af kontroloptællinger.

2 Effektiviseringsplan og forretningsgange

Vi har i vores tidligere revisionsprotokollater rapporteret omkring udarbejdelse og implementering af forretningsgange på en række kritiske områder. Vi har ved revisionen taget udgangspunkt i følgende modtagne skriftlige forretningsgange:

- Området for igangværende arbejder, herunder sagsstyring, sagsdokumentation og arkivering, tilbudsafgivelse, kalkulation og kontraktstyring (standardparadigmaer)
- Delegation
- Likvid-området
- Kreditor-området
- Debitor-området
- Lager-området
- Løn og gager
- Overførsel af økonomirapportering fra AKTIV til KØR.

Det er vores vurdering, at forretningsgangene vil give et godt udgangspunkt for at sikre en tilfredsstillende kvalitet af virksomhedens regnskabsvæsen, herunder at tilsigtede som utilsigtede fejl opdages og rettes hurtigt.

Ved revisionen har vi konstateret, at ikke alle forretningsgange er implementeret eller følges fuldt ud, ligesom vi har konstateret, at der fortsat mangler færdiggørelse af en række af de obligatoriske forretningsgange for virksomhedens regnskabsføring, som er krævet ifølge Københavns Kommunes Kasse- og Regnskabsregulativ. Vi har drøftet baggrunden herfor med ledelsen, som har oplyst, at disse forhold, trods fornødne ressourcer i økonomiafdelingen, ikke har haft tilstrækkelig prioritet. Der er foretaget en ændring af ledelsen i økonomiafdelingen, igangsat et arbejde med færdiggørelse af de administrative forretningsgange og søgt de færdiggjorte forretningsgange endeligt implementeret i organisationen. Vi har taget ledelsens vurdering til efterretning og vil følge op herpå i forbindelse med statusrevisionen.

I efterfølgende afsnit 3 har vi nærmere redegjort for vores observationer i forbindelse med den løbende revision af ovenstående områder.

Vi har forud for færdiggørelsen af dette protokollat afholdt møde med direktøren og ledelsen i øvrigt omkring vores observationer. Direktøren har forud herfor iværksat tiltag til øjeblikkelig opretning af forholdene i økonomiafdelingen som skitseret oven for, ligesom direktøren på mødet oplyste, at man i samråd med revisionen vil gennemføre en særlig gennemgang af rutiner i alle de udførende afdelinger, således at observationer målrettes mod relevante afdelinger, og at der udarbejdes en handlingsplan for den enkelte afdeling. Handlingsplanen vil herefter være genstand for løbende opfølgning og afrapportering.

3 Revision af forretningsgange og interne kontroller

Vores revisionsbehandlinger til dato har omfattet gennemgang af følgende områder:

- Igangværende arbejder m.v.
- Likvide beholdninger, herunder uanmeldt kasseeftersyn
- Kreditorer
- Debitorer
- Varebeholdninger
- Momsafstemning
- Overførsel til KØR
- Afstemning af løn og gager.

Vi har neden for angivet vores væsentligste kommentarer for hvert af ovenstående områder. Vi har herudover sidst i afsnittet omtalt observationer i forbindelse med ibrugtagning af nyt ressourcestyringssystem.

Vi vil følge op på de neden for angivne kommentarer i forbindelse med vores revision af årsregnskabet for 2005.

3.1 Igangværende arbejder m.v.

Vi har ved revisionen heraf fokuseret på følgende:

- Beregning af tilbud er foretaget i overensstemmelse med fastlagte principper.
- Kontrakter er underskrevet af bemyndiget person efter forretningsgange for delegation.
- Risikoanalyse er foretaget.
- Tillægsarbejder er aftalt skriftligt.

- Økonomiopfølgning på projekter er dokumenteret.

Vi har herudover med de respektive projektansvarlige drøftet kendskabet til de fastlagte forretningsgange for igangværende arbejder.

Ved vores udtagne stikprøver til sagsgennemgang har vi konstateret, at forretningsgangene ikke følges fuldt ud eller er under implementering. Endvidere har vi ved interview konstateret, at kendskabet til forretningsgangene kunne forbedres. Dette øger risikoen for såvel til-sigtede som utilsigtede fejl. Ledelsen har oplyst, at implementering af forretningsgangene er prioriteret, men kræver en ændring af forretningskulturen i virksomheden. Vi har overleveret resultatet af vores sagsgennemgang til ledelsen til opfølgning.

Vores væsentligste observationer er følgende:

- Der anvendes fortsat ikke ensartede principper for opgørelse af igangværende arbejder. Herudover foreligger ofte ikke dokumenterede forkalkulationer inden et arbejde igangsættes, eller forkalkulationerne er ikke udarbejdet i overensstemmelse med fastlagte retningslinjer, ligesom færdiggørelsesgraden på de enkelte igangværende arbejder ikke dokumenteres ved periodeafslutninger. Begge mangler betyder, at det er vanskeligt og tidskrævende at opgøre de igangværende arbejder. Ledelsen har oplyst, at den igangværende implementering af ressourcestyringssystemet vil rette op på dette forhold, idet systemet understøtter ensartning af opgørelsesprincipper.
- At grundlaget/dokumentationen for de enkelte projekter ikke følger en fast struktur, herunder ofte er mangelfuldt. Forhold der gør, at gennemgang/opfølgning af projekterne ikke sker effektivt. Endvidere betyder forholdet, at det er vanskeligt at dokumentere, hvad der er aftalt omkring et projekt – eksempelvis såfremt den projektansvarlige fratræder.
- At der for visse af de eksisterende langtidsaftaler ikke findes en skriftlig kontrakt, idet disse aftaler, som oprindeligt er indgået formløst, ikke er sket en formalisering heraf. Dette gør det i sagens natur vanskeligt at dokumentere aftalt arbejde m.v.
- At der ikke ved projekters afslutning foretages efterkalkulation af projektet. Forholdet betyder, at erfaringer – såvel positive som negative – ikke kan danne grundlag for efterfølgende projekter. Ledelsen har oplyst, at den igangværende implementering af ressourcestyringssystemet vil rette op på dette forhold, idet systemet understøtter ensartning af opgørelsesprincipper.
- At der fortsat i særligt Vejservice/Belægning ikke sker oprettelse af projekter i AKTIV til de enkelte indgående aftaler/kontrakter. Derimod registreres indtægter og udgifter på generelt oprettede projekter. Herudover konstaterede vi, at der for visse aftaler/kontrakter er oprettet projekter i AKTIV, hvorpå indtægten blev registreret, mens udgifter, der kunne henføres til projektet, blev bogført direkte i AKTIVS finansmodul. Begge forhold gør, at det både for den projektansvarlige samt økonomifunktionen er vanskeligt at foretage en effektiv styring af projekter herunder opfølgning. Ledelsen har oplyst, at der i forhold til tidligere år er sket en gradvis bedring i indsigten i Vejservice/Belægning, som forventes understøttet yderligere af implementering af nyt ressourcestyringssystem.

3.2 Likvide beholdninger og beholdningseftersyn

Vi har den 23. september 2005 udført uanmeldt beholdningseftersyn på hovedkontoret samt i udvalgte udlægskasser. Beholdningseftersynet er baseret på følgende revisionshandlinger:

- Optælling af kassebeholdninger og herunder afstemning til finans.
- Gennemgang af checks i behold.

Vi har i forbindelse med beholdningseftersynet kunne konstatere, at udlægskassen hos Auto var blevet stjålet, og at der på to udlægskasser var mindre differencer. Herudover konstaterede vi, at bilagene i udlægskasserne ofte ikke var udfyldt i overensstemmelse med krav i henhold til forretningsgangsbeskrivelsen for området, samt at der var flere bilag, som var over en måned gamle. Vi anbefaler, at området får større prioritet, således at tilsigtede som utilsigtede fejl opdages og rettes hurtigt.

Vi har endvidere konstateret, at der skal to i forening til at godkende betalingsforslag i Unitel. Imidlertid er det muligt for 2. godkender, efter 1. godkenders godkendelse af betalingsforslaget, at ændre heri. Efter det oplyste kan betalingsforslaget dog ikke gennemføres uden, at 1. godkender accepterer ændringerne. Vi vil følge op herpå ved statusrevisionen.

3.3 Kreditorer

Gennemgangen af forretningsgangen for kreditorområdet har givet anledning til følgende kommentarer:

- Ikke alle eksterne leverandører af vare og tjenesteydelser fremsender kontoudtog løbende til KTK. De kreditor kontoudtog der modtages, samles i mappe efter leverandørens CVR-nr. Forretningsgangen for området foreskriver, at der månedligt udarbejdes en oversigt over afstemte kreditorer, som økonomichefen skal underskrive. Oversigten udarbejdes imidlertid ikke. Endvidere ville udarbejdelsen af oversigten kunne sikre, at økonomichefen kan vurdere, om der skal iværksættes tiltag for at afstemme væsentlige kreditorer, hvorfra der ikke er modtaget kontoudtog.
- Vi har endvidere konstateret, at de tre personer med A-fuldmagt i betalingssystemet Unitel kan oprette og ændre stamdata på kreditorerne. Der er således ikke etableret en effektiv funktionsadskillelse mellem dem som kan oprette/ændre stamdata og dem som godkender betalingerne, hvilket øger risikoen for såvel tilsigede som utilsigtede fejl. Vi anbefaler, at der etableres en effektiv funktionsadskillelse på området. KTK har oplyst, at man ud fra en prioritering af ressourcer har valgt ikke at ændre herpå.
- Afstemningen mellem kreditmodul og finans er ikke udarbejdet i 2 måneder (januar og juli) i 2005. Endvidere er de udarbejdede afstemninger ikke gennemgået og godkendt af økonomichefen som foreskrevet i forretningsgangen. Vi anbefaler, at forretningsgangen for området følges.
- Vi har herudover observeret at virksomhedens modtagelse af elektronisk fakturering fra leverandørerne sker centralt i Ragnhildsgade. Tidligere, da virksomheden modtog

fakturering pr. post, blev denne oftest fremsendt direkte til rekvirenten, hvorved det var vanskeligt at foretage en forregistrering af fakturaerne. Proceduren er i dag, at efter modtagelse af de elektroniske fakturaer, udskrives disse og fremsendes til rekvirenten af ydelsen/varen til godkendelse, kontering m.v. Vi anbefaler, at virksomheden vurderer, om der ikke bør ske en forregistrering af fakturaerne, når disse modtages fra leverandørerne. Herved har virksomheden ved periodeafslutninger mulighed for at sikre, at alle modtagne fakturaer er bogført. Endvidere kan der ske rykning/opfølgning over for dispositionsberettigede for manglende godkendelse af fakturaer. En mere præcis periodisering opnås herved i regnskabets omkostningsside, som igen giver et bedre grundlag ved værdiansættelsen af igangværende arbejder. Ledelsen har oplyst, at det nye ressourcestyringssystem vil understøtte disse forbedringer i opfølgningen. Vi vil følge op herpå ved statusrevisionen.

3.4 Debitorer

Gennemgangen af forretningsgangen for debitorområdet har givet anledning til følgende kommentarer:

- Afstemningen mellem debitormodul og finans er alene foretaget i fem måneder ud af årets hidtidige ni måneder. De udarbejdede afstemninger er ikke attesteret af økonomichefen, som forretningsgangen for afstemninger foreskriver.
- Der foreligger ikke en forretningsgangbeskrivelse for kreditvurdering og tildeling af kreditmaksimum for ikke offentlige kunder. Den manglende kreditvurdering og tildeling af kreditmaksimum kan medføre tab, hvis debitoren viser sig at være dubiøs. Vi anbefaler, at det vurderes, om der bør etableres forretningsgange for kreditvurdering og tildeling af kreditmaksimum til ikke offentlige kunder, for at forhindre tab på udført arbejde. Ledelsen er enig i kommentaren og vil overveje en forretningsgang for området.

3.5 Varebeholdninger

Virksomheden har pr. 30. september 2005 gennemført en samlet optælling af varebeholdningerne, herunder er det over for os oplyst, at den ansvarlige controller har påset, om forretningsgang for området følges.

Følgende blev konstateret i visse afdelinger i virksomheden:

- Lageroptælling var ikke blevet gennemført som forudsat.
- For en afdeling optælles lageret kun én gang årligt, hvorfor regulering i lagermodul og finans alene reguleres én gang årligt.
- Reguleringer af beholdningernes værdi som konsekvens af lageroptællingen, var ikke bogført i AKTIV. Endvidere var der ikke foretaget kuransvurdering af beholdningerne.

Ovenstående observationer betyder, at der er risiko for, at forbrug fra varebeholdninger ikke bogføres løbende på projekterne, hvorfor vurderingen af igangværende arbejder ikke bliver præcis.

Herudover betyder observationer, at både tilsigtede som utilsigtede fejl ikke opdages hurtigt. En fejl af ældre dato er således vanskeligere at årsagsforklare.

3.6 Løbende afstemning af løn og gager

Vi har ved revisionen anmodet om afstemningen mellem lønsystemet og AKTIV. Vi har fået oplyst af Københavns Kommunes Revisionsdirektorat, at denne afstemning ikke er udarbejdet i 2005.

Da lønomkostninger udgør et væsentligt beløb i regnskabet anbefaler vi, at afstemningen udarbejdes månedligt, da det herved sikres, at eventuelle fejl opdages og rettes. KTK bør sikre, at dette sker, uanset at afstemningen foretages af andre uden for virksomheden.

3.7 Løbende momsafstemning

Vi har ved revisionen konstateret, at der ikke i 2005 er foretaget momsafstemning. Vi anbefaler, at der implementeres en procedure, der sikrer, at moms afstemmes løbende (typisk kvartalsvis), for derved at sikre, at eventuelle fejl på området løbende opdages og rettes.

3.8 Rapportering til Københavns Kommune (overførsel til KØR)

I forbindelse med den månedlige overførsel fra AKTIV til KØR skal der udarbejdes en afstemning der sikrer, at overførselen er korrekt. Afstemningen er ikke udført for januar og februar 2005. Derudover er afstemningen i de måneder den er udført ikke attesteret af økonomichefen, som forretningsgangen foreskriver. Vi anbefaler, at afstemningen udføres hver måned og attesteres af økonomichefen.

3.9 Ibrugtagning af ressourcestyringssystemet

Det nye ressourcestyringssystem er 1. juli 2005 ibrugtaget i ét distrikt og successivt den 1. august og 1. oktober i to yderligere distrikter. Herved bogføres blandt andet alle udgifter for disse distrikter i det nye system. Ifølge det oplyste sker der månedligt overførsel af bogføringen i ressourcestyringssystemet til AKTIV. Ved vores revision har vi forespurgt til en procedure/afstemning der sikrer, at bogføringen i henhold til ressourcestyringssystemet er overført korrekt til AKTIV. Vi har fået oplyst, at denne procedure/afstemning er udarbejdet men har endnu ikke haft lejlighed til at følge op herpå. Vi vil følge op herpå ved statusrevisionen.

Vi har endvidere fået oplyst, at der udestår fakturering siden juli til kunderne i de distrikter, der har ibrugtaget det nye ressourcestyringssystem. Ledelsen har oplyst, at fakturering er gennemført den 1. december 2005 og for hovedparten af beløbet vedrørende fakturering til

Vej & Park efter kontraktlig betalingsplan og dermed uden risiko for virksomheden. Vi vil følge op herpå ved statusrevisionen.

4 Generelle it-kontroller

I forbindelse med den løbende revision har vi ikke foretaget en opfølgning på de uafklarede forhold, vi rapporterede om i vores revisionsprotokollat (afsnit 6) af 22. februar 2005. Disse uafklarede forhold kan henføres til forhold til afklaring i it-afdelingen under Bygge- og Teknikforvaltningen og således uden for virksomheden. Forholdene påvirker dog virksomhedens regnskabsføring, og it-kontrollerne vil tillige blive påvirket af implementering af nyt ressourcestyringssystem. Der vil ske en opfølgning på forholdene i forbindelse med gennemgang af de generelle it-kontroller, når det nye ressourcestyringssystem implementeres fra 1. januar 2006.

5 Kommentarer til oktoberkalkule

Vi har overordnet gennemgået ledelsens budgetopfølgning og prognose for september 2005 (oktoberkalkule). Ledelsen har rapporteret følgende forhold, som kan betyde usikkerhed for prognosen, og som vi er enige i:

- Løn- og gager er ikke afstemt i 2005.
- Væsentlige kreditorer og debitorer er ikke afstemt i 2005.
- Momsafstemning er ikke udarbejdet i 2005.
- Der er ikke udarbejdet en afstemning mellem det nye ressourcestyringssystem, som anvendes af tre distrikter ved bogføring af udgifter, og overførelsen herfra til AKTIV.
- Afsluttede arbejder i de distrikter der anvender det nye ressourcestyringssystem, er ikke siden juli faktureret.

Vi skal således generelt tage forbehold for disse usikkerheder, men kan konstatere, at virksomheden generelt har indregnet alle kendte risici i prognosen.

Vi skal fortsat anbefale, at økonomirapporteringen fremover suppleres med analyse af balancudvikling og likviditet.

København, den 15. december 2005

KPMG C.Jespersen

Statsautoriseret Revisionsinteressentskab

Kenneth R. Hofman
statsaut. revisor

Lyng Skovgaard
statsaut. revisor

Protokollat omfattende side 37 - 46 er fremlagt på mødet den

Pernille Andersen
direktør

For Bygge- og Teknikforvaltningen

Mette Lis Andersen
adm. direktør